

WATERTOETSPROCES

Globale checklist waterbelangen in de ruimtelijke ordening

Bij het watertoetsproces let het waterschap op alle wateraspecten. Doorgaans krijgen het voorkomen van wateroverlast en de zorg voor veiligheid de meeste aandacht. Maar het gaat ook om het tegengaan van tekort aan water, om de kwaliteit van het water .

De volgende criteria kunnen in een wateradvies aan de orde komen:

- **Veiligheid:** tegengaan overstromen, beschermen van waterkeringen, rekening houden met risico's van functies in gebieden, ruimte voor afvoer, rekening houden met deze risico's bij bouwen
- **Overlast:** ruimte voor vasthouden van water, beperken van grootschalig bouwen in lage en natte gebieden (veengebied), vrij houden van waterlopen, rekening houden met kwelwater, ruimte vrijhouden voor bergen van teveel water tijdens piekbuien.
- **Watervoorziening:** bergen van water voor droge tijden, beschermen drinkwatergebieden
- **Bodemdaling:** rekening houden met risico's van daling van de bodem bij laag water
- **Waterkwaliteit:** tegengaan van vervuiling van oppervlaktewater en grondwater, rekening houden met verzilting en met de kansen voor de ecologie
- **Verdroging:** tegen gaan van verdroging in het algemeen door beperken van verharding, ruimte voor infiltratie, hydrologisch neutraal ontwikkelen etc.
- **Natte natuurgebieden:** tegengaan van verdroging, aanleggen ecologische oevers
- **Riolering:** ruimte vrijhouden voor infiltratie van regenwater, ruimte voor zuivering, passend rioolstelsel
- **Beheer en onderhoud:** zijn de watergangen vanaf de oever bereikbaar, wie gaat de watergang beheren.
- **Risico's en kosten:** risico's en een schatting van de kosten voor het tegengaan van verdroging, overstromingen en overlast van grond- of oppervlaktewater. Rekening houden met het beheer van de watervoorzieningen na de aanleg.

Bij het bespreken van ruimtelijke plannen houden wij en de ruimtelijke ordenaar rekening met deze aspecten. Zowel bij de locatiekeuze kan dit spelen, als bij beslissingen over de inrichting. Zowel in de stad als in landelijk gebied. Het watertoetsproces is niet bedoeld om nieuw waterbeleid te ontwikkelen en nieuwe maatregelen voor het watersysteem te nemen. Als dat gewenst is, dan neemt de waterbeheerder zelf initiatief voor een besluit. Hieronder volgt per onderwerp een toelichting.

Toelichting per water-thema

Veiligheid	
Ruimte voor afvoer	Houd er bij locatiekeuzes rekening mee dat voldoende ruimte gewaarborgd blijft voor waterafvoer.
Tegengaan overstromingen	Zorg voor voldoende ruimte voor water. Denk hierbij aan ruimtelijke maatregelen die rivieren en waterlopen meer ruimte geven.
Beschermen van waterkeringen	Houd bestaande waterkeringen en waterstaatswerken zoveel mogelijk vrij van bebouwing. Denk hierbij aan bestaande waterkeringen (bijv. zeewering, dijken) en werken (bijv. gemalen) inclusief beschermingszones.
idem	De stijgende zeespiegel maakt nieuwe of sterkere waterkeringen of –werken noodzakelijk. Houd hier zo mogelijk al rekening mee in het ruimtelijk ontwerp.
Rekening houden met risico's van functies in gebieden	Houd bij locatiekeuzes rekening met het overstromingsrisico. Gevoelige functies zoals infrastructuur, wonen en werken bij voorkeur in gebieden met een laag risico op overstroming.
Beschermen tegen risico's van de scheepvaart	Het is belangrijk om voldoende afstand te bewaren tussen schepen die gevaarlijke stoffen vervoeren en woon- of werkgebieden.
Rekening houden met risico's bij bouwen	Bij de bouwwijze kan rekening worden gehouden met het overstromingsrisico. Denk hierbij aan ophoging van het gebied, terpen, paal-, drijvend- of risicowonen.
Rekening houden met risico's bij inrichten	Houd rekening met verdrinkingsrisico's. Watergangen en –partijen kunnen verdrinkingsgevaar opleveren, vooral voor kleine kinderen. Houd hier rekening mee in het ruimtelijk plan.
Rekening houden met risico's van functies in gebieden	Houd bij de functiekeuze rekening met de overstromingsfrequentie van calamiteiten- en piekbergingsgebieden. Gebieden die aangewezen zijn als bergingsgebied hoeven niet permanent onder water te staan. Kies minder gevoelige functies in gebieden die regelmatig onder water staan.

Wateroverlast

Wateroverlast	
Ruimte voor vasthouden en bergen van water	Voor het vasthouden en bergen van water zijn lage en natte gebieden het meest geschikt. Zorg voor voldoende ruimte in deze gebieden en in het bijzonder in de zoeklocaties.
idem	Zorg voor voldoende (overstromings)ruimte langs beken en belangrijke waterlopen.
idem	Zorg in stedelijk gebied voor voldoende ruimte voor het vasthouden en bergen van water. Denk hierbij aan het beperken van verhard oppervlak, het creëren van ruimte voor infiltratievoorzieningen en voldoende open water, en ook aan

	mogelijkheden om op, onder en in gebouwen water vast te houden.
idem	Zorg in het landelijk gebied voor voldoende ruimte voor kleinschalig vasthouden en bergen van water. Denk hierbij aan verbrede sloten of het bergen van water op laaggelegen percelen.
Benut kansen voor meervoudig ruimtegebruik	Water laat zich goed combineren met andere functies. Zichtlijnen, ruimtelijke kwaliteit, ecologie zijn gebaat bij water, zowel in stedelijk als in landelijk gebied. Zichtbaarheid van water helpt het waterbewustzijn vergroten.
Beperken van bouwen in lage en natte gebieden	Houd bij locatiekeuzes rekening met kwel- en veengebieden. Hoge waterstanden in kwel- en veengebieden maken deze gebieden minder geschikt als bouwlocaties.
Ruimte voor afvoer van water	Zorg voor voldoende ruimte voor en een goede structuur van het waterafvoerstelsel. Houd hier rekening mee bij het ontwerp van watergangen, waterkeringen en waterstaatswerken.
Vrijhouden van waterlopen	Zorg voor voldoende ruimte langs watergangen en waterpartijen. Dat is nodig zowel voor waterberging als voor beheer en onderhoud. Dit zijn beschermings- en onderhoudszones.
Rekening houden met kwelwater	Houd bij de inrichting en bouwwijze rekening met kwelgevoelige gebieden, veengebieden en andere waterrijke gebieden. Denk hierbij aan het voorkomen van het polderprincipe met lokaal diepere ontwatering, bouw kruipruimteloos, zorg voor waterbestendige kruipruimtes of voor ontwateringsmiddelen.
Ruimte voor vasthouden van water bovenstrooms	Zorg voor voldoende ruimte voor het hermeanderen van beken. Want door meandering wordt het water bovenstrooms vastgehouden.
Rekening houden met natuur	Denk bij wateroverlast ook aan de natuur: te hoge waterstanden kunnen leiden tot verdrinking van planten en dieren.

Waterketen (riolering)

Riolering	
Ruimte vrijhouden voor infiltratie van regenwater	Zorg voor afkoppeling en voldoende ruimte voor infiltratie van schoon regenwater. Denk hierbij aan wadi's of afkoppelen naar oppervlaktewater.
Ruimte voor zuivering	Zorg voor voldoende ruimte voor zuiveringsvoorzieningen. Denk hierbij aan helofytenfilters en rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Bodemdaling

Bodemdaling	
Rekening houden met risico's van daling van de bodem bij laag water	Probeer functies die een lager waterpeil vereisen (grotere drooglegging dan in de bestaande situatie) te voorkomen in zettingsgevoelige gebieden, zoals laagveengebieden. Houd in deze gebieden rekening met de inrichting en bouwwijze (bijvoorbeeld kruipruimteloos, waterbestendige kruipruimtes, drijvende funderingen).

Grondwaterkwaliteit

Grondwaterkwaliteit	
Tegengaan van vervuiling van grondwater	Probeer vervuilende functies op de minst schadelijke plaats te situeren. Met name in infiltratiegebieden van natuur en drinkwatervoorziening brengen ze grote schade aan. In gebieden met neergaande grondwaterstromen beïnvloedt vervuiling het grondwater sterk.

Watervoorziening

Watervoorziening	
Bergen van water voor droge tijden	Zorg voor geschikte gebieden voor regionale seizoensberging en probeer andere (intensieve) functies hier te voorkomen. Seizoensbergingsgebieden zijn plasdrasgebieden of staan het hele jaar onder water. Deze gebieden kunnen de aanvoer van water uit andere gebieden voorkomen.
Probeer voldoende ruimte te creëren voor de berging van water voor huishoudelijk of bedrijfsmatig gebruik. Regenwater en overtollig grondwater kunnen dienen voor tuinbesproeiing, autowassen, toiletdoorspoeling en voor koel- of proceswater. Dit bespaart drinkwater.	
Zorg in stedelijk gebied voor voldoende ruimte voor het vasthouden en bergen van water. Om in droge periodes voldoende water ter beschikking te hebben voor bijvoorbeeld het vasthouden van het waterpeil en het groen in de stad, is ruimte nodig voor waterberging.	
Beschermen drinkwatergebieden	Houd bij locatiekeuze rekening met gebieden voor drinkwatervoorziening. Functies die de drinkwaterkwaliteit aantasten moeten hier zoveel mogelijk worden voorkomen. Er is een onderscheid tussen het waterwingebied en de 25-jaars beschermingszone.
Rekening houden met natuurlijke beschikbaarheid van water	Houd bij de functiekeuze rekening met de 'natuurlijke' beschikbaarheid van water. Type landbouw bij voorkeur afstemmen op waterpeil en -kwaliteit. Dit voorkomt aanvoer van water uit andere gebieden.

Verdroging en natte natuur

Verdroging	
Beperking verharding	Minder verhard oppervlak verbetert de infiltratie van water en kan leiden tot minder kweldruk.
Vasthouden en bergen	Vasthouden van water in het gebied voorkomt verdroging. Gebruik

	seizoensberging in natte tijden als buffer voor droge tijden.
Natte natuur	
Tegengaan van verdroging van natte natuurgebieden	Een hydrologische bufferzone rond bestaande natte natuur en ecologisch waardevolle wateren kan een te lage grondwaterstand in de natuurgebieden voorkomen. Zo'n zone vermindert de invloed van stedelijke of agrarische functies op de waterstand. Ook kan een bufferzone vervuiling van het water beperken.
Zorg voor voldoende infiltratiemogelijkheden en let hierbij goed op de waterkwaliteit. Vooral zandgebieden zijn kwetsbaar voor grondwatervervuiling.	
Beperking verharding	Minder verhard oppervlak verbetert de infiltratie van water en kan leiden tot een minder kweldruk in natuurgebieden.
Tegengaan van vervuiling	Beperk vervuilende functies in het beïnvloedingsgebied van natuurgebieden. Denk hierbij aan waterstromen via grond- en oppervlaktewater.
Ecologische oever	Zorg voor voldoende ruimte voor een natuurvriendelijke oeverinrichting of ecologische verbindingzone langs waterlopen. Een natuurvriendelijke oeverinrichting bevordert de ecologische kwaliteit en de kwaliteit van het watersysteem.
Waardevolle wateren en natuur	Houd rekening met verschillende ecologische kwaliteiten van wateren en natuur met een. Denk aan de KRW-doelen per afzonderlijk waterlichaam.